

Studená válka II

1. Druhá berlínská krize – 1958-1963
2. Kubánská raketová krize
3. Válka v Indočíně

Druhá berlínská krize 1958-1963

Počátek: požadavek Sovětského svazu zahájit jednání o zrušení čtyřmocenského statutu západního Berlína spojený s hrozbou, že hodlá předat kontrolu nad přístupy do města NDR

Cíl:

- dosáhnout přímého jednání západních mocností s NDR a tím jejího uznání *de facto*;
- izolovat neústupnou politiku K. Adenauera ve vztahu k NDR (tzv. Hallsteinova doktrína)

Následně:

- návrh Sovětského svazu uzavřít mírové smlouvy s oběma německými státy, které předpokládaly vystoupení SRN z NATO a NDR z Varšavské smlouvy;
- neúspěšná konference v Ženevě (1959);
- v roce 1960 sestřelení amerického špionážního letadla U 2 nad územím Sovětského svazu;
- řada ultimát Sovětského svazu;
- 13. srpna 1961 došlo k vybudování berlínské zdi oddělující západní Berlín od území NDR s cílem zabránit odchodu občanů NDR na Západ;
- Západ mezi ústupem nebo konfrontací s nedozírnými následky zvolil ústup a symbolická gesta;
- obě mocnosti daly najevo, že dávají přednost soupeření a soužití před slibů danými svým německým spojencům;

Kubánská raketová krize 1962

Počátek:

- rozhodnutí sovětského vedení o rozmístění sovětských jaderných raket na Kubě s cílem vytvořit diplomatický tlak na USA;
- zamezit dalšímu americkému útoku na Kubu;
- nastolit rovnováhu vůči raketovým základnám USA v Turecku;

Reakce USA:

- požadavek odstranit už rozmístěné rakety;
- uvalení námořní blokády na lodě s útočnými zbraněmi směřující na Kubu;
- masivní přesun jednotek do karibské oblasti;
- použití raket si vyžádá odpovídající odvetu proti sovětskému území;

Kompromis: souhlas s demontáží sovětských raket pokud USA nenapadnou Kubu a pokud budou demontovány americké rakety v Turecku

Výsledek:

- obě mocnosti vypracovaly pravidla podle kterých byla krize zažehnána, a které omezovaly provokativní akce v oblastech, které každá strana považovala za sféru životních zájmů;
- fáze vzájemných hrozeb a vydírání byla nahrazena relativně stabilizovaným mezinárodním systémem;
- následovalo několik významných kroků ke kontrole a omezení jaderných zbraní:
 - Smlouva o nešíření jaderných zbraní (1968);
 - Smlouva o zákazu zkoušek jaderných zbraní (1969);
 - Smlouva o omezení strategických zbraní – SALT I (1972)

Válka ve Vietnamu

- přesněji válka v Indočíně, protože probíhala i v Laosu a Kambodži;
- zahájila ji francouzská armáda v roce 1946;
- od roku 1954 v ní pokračovaly USA na základě tzv. teorie domina: „padne-li Indočína, záhy ji bude následovat Barma a Thajsko a tím bude vážně ohrožena rovnováha v jihovýchodní Asii“;
- její základní charakteristika: charakter partyzánské války;

USA se snažily vyřešit současně dva úkoly, z nichž každý byl obtížný sám o sobě:

- porazit partyzánskou armádu, která využívala bezpečné základny podél celé vietnamské hranice s Laosem a Kambodžou a současně demokratizovat společnost, která neměla žádnou tradici pluralismu;
- ukázat severnímu Vietnamu, že mu nedovolí zmocnit se jižního Vietnamu, ale současně nevyvolat čínskou intervenci;

Dvě teoretické strategie nabízející možnost vítězství v partyzánské válce:

- obranná – s cílem znemožnit kontrolu nad obyvatelstvem.
Podmínka: musí jít o tak velkou část, aby vliv partyzánů nestačil na vytvoření pevné politické základny;
- útočná – útoky na cíle, které musí partyzáni chránit, základny a sklady a přetnout tzv. Hočiminovu stezku pozemními jednotkami a blokadou vietnamských a kambodžských přístavů do nichž směřovaly dodávky zbraní a materiálu.
- USA však přijaly strategii, která chtěla zabezpečit 100% bezpečnost na 100% území a zničení nepřítele protipartyzánskými operacemi (každý měsíc zabito okolo tisíce amerických vojáků)
- v roce 1964 bylo přijato rozhodnutí o odvetném leteckém bombardování severního Vietnamu;
- v roce 1965 se do války zapojily i americké pozemní jednotky;
- jejich počet se neustále zvyšoval a v roce 1969 jich bylo ve Vietnamu už 543 tisíc;
- v roce 1968 došlo k ohromnému nárůstu odporu proti válce v USA;
- prezident Nixon se rozhodl jít cestou tzv. vietnamizace konfliktu;

Cíl:

- zachovat vnitropolitickou morálku v Americe;
 - poskytnout čas jižnímu Vietnamu na stabilizaci;
 - motivovat Hanoj k dohodě;
-
- v lednu 1973 podepsány tzv. pařížské dohody, které ukončily válku a vyhlásily stažení amerických vojsk;
 - USA se sice vymanily z konfliktu, ale otázkou zůstala životaschopnost jižního Vietnamu;
 - v roce 1975 se rozpadla armáda jižního Vietnamu, padl Saigon a následovalo připojení jižní části Vietnamu k VDR;

Důsledky pro USA:

- 57 tisíc padlých amerických vojáků;
- stála 150 mld. amerických dolarů;
- vojenský neúspěch znamenal velkou ránu americkému sebevědomí;
- nadlouho oslabena důvěra v profesionální schopnost amerických ozbrojených sil;
- americká vláda byla zbavena volnosti ve sféře zahraniční politiky (zákon o válečné pravomoci);

Poučení:

- chybná představa, že obrana jihovýchodní Asie má klíčový význam pro zachování světového řádu;
- politika zdržování nemůže být chápána jen jako politika bránící status quo;
- třeba respektovat, že i ohromné zdroje USA mají své meze;
- chápat povahu hrozby a také povahu cílů, jichž lze reálně dosáhnout;
- vleklá patová situace nahlodává trpělivost a vůli americké veřejnosti